

सम्पूर्ण - संक्षिप्त - समर्थ

CURRENT AFFAIRS गुरु

UPSC/MPSC मराठी माध्यमात तयारी करणारे विद्यार्थी यांच्या साठी

26th AUGUST 2022

FOR DAILY FREE CURRENT AFFAIRS
Follow Our Youtube Channel

 Guru Deekshaa Marathi

INDEX

DAILY CURRENT AFFAIRS NOTES

26th August 2022

1. - आमदारांच्या अपात्रतेबाबतः.....	3
(i) घटनेनुसार, एखादी व्यक्ती विधान परिषद (MLC) किंवा विधानसभेत (MLA) पद धारण करण्यास अपात्र आहे जर तेः	3
(ii) पक्षांतर विरोधी कायद्याच्या अनुसूची 10 नुसार, एखादी व्यक्ती विधानसभेचा सदस्य (MLA) किंवा विधान परिषद (MLC) सदस्य म्हणून काम करण्यास अपात्र आहे जरः.....	3
(iii) लाभाचे कार्यालयः.....	3
(iv) व्यवसाय फायदेशीर आहे की नाही हे निर्धारित करण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वेः.....	3
2. - पेगासस व्हायरसचे तपशीलः.....	4
(i) बदलः.....	4
(ii) लक्ष्येः.....	4
(iii) अलीकडील भारतीय घटनाः.....	4
(iv) विधानः.....	5
3. - ओबीसींच्या उपवर्गीकरणाबद्दलः.....	6
(i) बदलः.....	6
(ii) याचे खालील फायदे आहेतः.....	6
(iii) पार्श्वभूमीः.....	6
(iv) उद्दिष्टः.....	6
(v) संविधानाच्या 102 व्या दुरुस्तीबाबतः.....	6
(vi) ओबीसी उपवर्गीकरण माहितीः.....	6
(vii) रोहिणी आयोग का निर्माण करण्यात आला?.....	7
(viii) रोहिणी आयोगाच्या शिफारशीः.....	7
(ix) आतापर्यंतचे निष्कर्षः.....	7
(x) निष्कर्ष असेः.....	7

4. - विमानवाहू वाहक विक्रांतचा तपशील:.....	8
(i) बदल:.....	8
(ii) महत्त्व:.....	8
(iii) भारतीय नौदलाची सद्यस्थिती:.....	8
(iv) कोविड-19 संरक्षणात नौदलाचा सहभाग:.....	8

संपादकीय विश्लेषण.....	9
------------------------	---

1. भारताचे सीमापार जल संघर्ष:	9
(i) पार्श्वभूमी:.....	9
(ii) भारताच्या शेजारी देशांसोबत पाण्याचा वाद:.....	9
(iii) भारत आणि चीनचा जल संघर्ष:.....	9
(iv) भारत आणि बांगलादेश यांच्यातील पाणी विवाद:.....	10
(v) भारत आणि नेपाळमधील पाण्याचा वाद:.....	10
(vi) भारत आणि पाकिस्तानमध्ये पाण्यावरून संघर्ष:.....	11
(vii) भूतान आणि भारत यांच्यातील पाणी विवाद:.....	11
(viii) पुढे जाण्याचा मार्ग:.....	12
2. भारत यूके संबंध:	13
(i) भारत आणि ब्रिटनमधील संबंध या पाच स्तंभांवर बांधलेले आहेत:.....	13
(ii) भारत आणि यूकेचे व्यापारी आणि आर्थिक संबंध:.....	13
(iii) UK ला भारताची सर्वोच्च निर्यात आहेत:.....	13
(iv) भारतातील सर्वोच्च ब्रिटीश निर्यात खालीलप्रमाणे आहेत:.....	13
(v) ब्रिटिश आणि भारतीय सांस्कृतिक संबंध:.....	14
(vi) भारत आणि युनायटेड किंगडमचे अण्वस्त्र सहकार्य:.....	14
(vii) शैक्षणिक कनेक्शन:	14
(viii) भारत आणि ब्रिटन खालील प्रकारे संरक्षण क्षेत्रात सहकार्य करत आहेत:.....	14
(ix) आरोग्य क्षेत्रात सहकार्य:.....	14
(x) पुढे/पुढे जाणे:	15

1. - आमदारांच्या अपात्रतेबाबत:

GS II

विषय→निवडणूक संबंधित समस्या

घटनेनुसार, एखादी व्यक्ती विधान परिषद (MLC) किंवा विधानसभेत (MLA) पद धारण करण्यास अपात्र आहे जर ते:

- तो भारत सरकार, राज्य किंवा राज्याने नियुक्त केलेल्या अन्य घटकामध्ये कोणतेही फायदेशीर स्थान व्यापतो.
- कोणतेही सक्षम न्यायालय कोणत्याही सदस्याला वेडा घोषित करू शकते.
- तो एकतर दिवाळखोर आहे, दिवाळखोर आहे किंवा त्याच्यावर आरोपपत्र आहे.
- तो भारताचा नागरिक नाही.
- त्याने औपचारिकपणे परदेशी सरकारशी एकनिष्ठ राहण्याची शपथ घेतली आहे किंवा दुसऱ्या राष्ट्राचे नागरिक होण्याचे निवडले आहे.

पक्षांतर विरोधी कायद्याच्या अनुसूची 10 नुसार, एखादी व्यक्ती विधानसभेचा सदस्य (MLA) किंवा विधान परिषद (MLC) सदस्य म्हणून काम करण्यास अपात्र आहे जर:

- निवडून आलेला अधिकारी स्वेच्छेने त्यांच्या राजकीय पक्षाच्या सदस्यत्वाचा त्याग करतो.
- अशा सभागृहातील निवडून आलेल्या सदस्याने मतदान केले किंवा मतदानापासून दूर राहिल्यास त्याच्या राजकीय पक्षाने किंवा इतर कोणीही दिलेल्या सूचनांकडे दुर्लक्ष केले जाते.
- 1951 च्या लोकप्रतिनिधी (RP) कायद्यानुसार, एखादी व्यक्ती अनैतिक निवडणूक-संबंधित वर्तनात भाग घेतल्याबद्दल जबाबदार मानली गेल्यास ती विधानसभा

किंवा विधान परिषदेचे सदस्य म्हणून काम करण्यास अपात्र ठरते.

- कलम 8 (1), (2), आणि (3) नुसार गुन्ह्यासाठी दोषी आणि तुरुंगवासाची शिक्षा झालेली कोणतीही व्यक्ती.

लाभाचे कार्यालय:

- "लाभाचे कार्यालय" या शब्दाची घटनेत व्याख्या नाही.
- तथापि, कलम 102 (1) आणि 191 (1), ज्याने लाभाचे कार्यालय ही संकल्पना प्रत्यक्षात आणली, फेडरल आणि राज्य सरकारच्या पदांवर असलेल्या खासदारांवर निर्बंध स्थापित केले.

व्यवसाय फायदेशीर आहे की नाही हे निर्धारित करण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे:

- एखादे पद घटनात्मक अपात्रतेसाठी संवेदनाक्षम आहे की नाही हे ठरवण्यासाठी चार व्यापक कल्पना निर्माण झाल्या आहेत.
- नियुक्ती, काढून टाकणे, कार्यालयातील कर्तव्ये पार पाडण्याचे अधिकार सरकारला आहेत की नाही.
- रोजगाराचा मोबदला कोणत्याही प्रकारे दिला जात असला तरीही,
- या पदावर असलेल्या व्यक्तीला संरक्षणाद्वारे प्रभाव पाडण्याची शक्ती आहे का आणि ज्या संस्थेचे कार्यालय आहे त्या संस्थेला सरकारी अधिकार आहे का (निधी जारी करणे, जमीन वाटप करणे, परवाने देणे इ.).

• स्रोत→हिंदू

2. - पेगासस व्हायरसचे तपशील:

लक्ष्ये:

GS III

विषय→भारताची अंतर्गत सुरक्षा

बद्दल:

- हा एक प्रकारचा स्पायवेअर आहे जो मालवेअरच्या श्रेणीत येतो.
- त्याचा उद्देश गुप्तपणे डिव्हाइसेसमध्ये प्रवेश करणे, वापरकर्त्याचा डेटा गोळा करणे आणि नंतर तो डेटा जो कोणी हेरगिरी करण्यासाठी सॉफ्टवेअर वापरत आहे त्याच्याशी रिले करणे हा आहे.
- पेगासस हा इस्त्रायली व्यवसाय एनएसओ ग्रुपने विकसित केला होता, जो 2010 मध्ये तयार झाला होता.
- Pegasus ची पहिली ज्ञात पुनरावृत्ती, जी संशोधकांनी 2016 मध्ये शोधली, भाला-फिशिंगद्वारे लक्षित फोन, मजकूर संदेश किंवा ईमेलमधील दुर्भावनापूर्ण लिंकवर क्लिक करून लक्ष्याची फसवणूक करण्याचे तंत्र.
- पण तेव्हापासून एनएसओची आक्षेपार्ह शक्ती वाढली आहे. तथाकथित "शून्य-क्लिक" हल्ले, जे फोन मालकाच्या सहाय्याशिवाय यशस्वी होतात, पेगासस संक्रमणास कारणीभूत ठरू शकतात.
- हे सहसा "शून्य-दिवस" असुरक्षा किंवा ऑपरेटिंग सिस्टमच्या त्रुटी किंवा समस्यांचा वापर करतात ज्याची फोन निर्मात्याला अद्याप माहिती नाही आणि म्हणूनच ते निराकरण करण्यात सक्षम नाही.

- आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार प्रचारक, पत्रकार आणि वकील हे इस्त्रायली गुप्तचर एजन्सीद्वारे निरंकुश देशांमध्ये वितरित केलेल्या फोन स्पायवेअरचे लक्ष्य आहेत.
- ज्यांचे फोन स्पायवेअरने तडजोड केले असतील अशा लोकांच्या यादीत सरकारी अधिकारी, विरोधी पक्षातील व्यक्ती आणि भारतीय मंत्री यांचा समावेश आहे.
- 2019 मध्ये, व्हॉट्सअपने इस्त्रायलच्या NSO समूहाविरुद्ध यूएस कोर्टात खटला दाखल केला आणि आरोप केला की कंपनी मोबाइल डिव्हाइसवरील मालवेअर संसर्गाद्वारे सेवेवर सायबर हल्ला करत आहे.

अलीकडील भारतीय घटना:

- सायबर सुरक्षा भारत उपक्रम 2018 मध्ये सायबर गुन्हांबद्दल जनजागृती वाढवणे आणि सर्व सरकारी मंत्रालयांमधील आघाडीचे IT कर्मचारी आणि मुख्य माहिती सुरक्षा अधिकारी (CISOs) ची क्षमता मजबूत करण्याच्या उद्देशाने सुरू करण्यात आला.
- नॅशनल सायबरसुरक्षा समन्वय केंद्र (NCCC) ची स्थापना 2017 मध्ये इनकमिंग इंटरनेट ट्रॅफिक आणि कम्युनिकेशन मेटाडेटा-प्रत्येक कम्युनिकेशनमध्ये माहितीचे छोटे तुकडे-वास्तविक वेळेत सायबर धोके शोधण्यासाठी निरीक्षण करण्यासाठी करण्यात आली.
- 2017 मध्ये विकसित केलेले, सायबर स्वच्छता केंद्र प्लॅटफॉर्म इंटरनेट वापरकर्त्यांना व्हायरस आणि स्पायवेअरपासून मुक्त करून त्यांचे संगणक आणि इतर इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे स्वच्छ करण्यास सक्षम करते.
- इंडियन सायबर क्राइम कोऑर्डिनेशन सेंटर (I4C): I4C ची नुकतीच सरकारने अधिकृत सुरुवात केली आहे.

- भारताने सायबर गुन्ह्यांसाठी देशव्यापी अहवाल प्रणाली देखील विकसित केली आहे.
- फिशिंग आणि हॅकिंग सारख्या सायबर सुरक्षा समस्या हाताळणारी प्राथमिक संस्था CERT-IN (कॉम्प्युटर इमर्जन्सी रिस्पॉन्स टीम - इंडिया) आहे.

विधान:

- 2000 चा माहिती तंत्रज्ञान कायदा
- 2019 चे वैयक्तिक डेटा संरक्षण विधेयक
- आंतरराष्ट्रीय स्तरावर कार्यरत संस्था:
- इंटरनॅशनल टेलीकम्युनिकेशन युनियन (ITU) या युनायटेड नेशन्समधील एक विशेष संस्था, दूरसंचार आणि सायबर सुरक्षा समस्यांचा विकास आणि मानकीकरण लक्षणीय रित्या प्रभावित आहे.
- राष्ट्रीय कायदे सुसंगत करून, तपास तंत्रात प्रगती करून आणि अधिक आंतरराष्ट्रीय सहकार्याला प्रोत्साहन देऊन, बुडापेस्ट कन्व्हेन्शन ऑन सायबर क्राइम इंटरनेट आणि कॉम्प्युटर गुन्ह्यांचा (सायबर क्राइम) मुकाबला करण्याचा प्रयत्न करते. ते 1 जुलै 2004 रोजी लागू झाले.
- या कराराला भारताने मान्यता दिलेली नाही.
- **स्त्रोत** → इंडियन एक्सप्रेस

3. - ओबीसींच्या उपवर्गीकरणाबद्दल:

GS II

विषय→सरकारी धोरणे आणि हस्तक्षेप

बद्दल:

- केंद्रीय यादीतील इतर मागासवर्गीय (ओबीसी) उप-वर्गीकरण हा आयोगाच्या चौकशीचा केंद्रबिंदू होता.
- ही मुदतवाढ 31 जुलै 2021 ते 31 जानेवारी 2022 पर्यंत अतिरिक्त सहा महिन्यांसाठी लागू आहे.

याचे खालील फायदे आहेत:

- "कमिशन" अनेक भागधारकांशी बोलल्यानंतर OBC च्या उप-वर्गीकरणाच्या विषयावर एक सर्वसमावेशक अहवाल प्रदान करण्यास सक्षम असेल, ज्याचा कार्यकाळ अपेक्षित विस्तारित केला गेला आणि त्याच्या आदेशाचा विस्तार केला गेला.

पार्श्वभूमी:

- ऑक्टोबर 2017 मध्ये रोहिणी आयोगाची स्थापना करण्यात आली.

उद्दिष्ट:

- इतर मागासवर्गीय (OBCs) कसे विभागले जातात आणि त्यांचे फायदे त्यांच्यामध्ये कसे वितरित केले जातात हे पाहण्यासाठी
- मुदतवाढीचे औचित्य: सर्वोच्च न्यायालयाने फेडरल सरकारच्या 5 मे रोजीच्या निर्णयाची पुनर्सुनावणी करण्याची विनंती फेटाळली, ज्यामध्ये असे म्हटले आहे

की संविधानातील 102 वी दुरुस्ती सामाजिक आणि आर्थिकदृष्ट्या मागास वर्ग (SEBC) परिभाषित करण्याचा राज्यांचा अधिकार काढून घेते. प्रदेश

संविधानाच्या 102 व्या दुरुस्तीबाबत:

- राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाला याचा परिणाम म्हणून कायदेशीर दर्जा प्राप्त झाला आहे.
- याव्यतिरिक्त, त्यात कलम 338B समाविष्ट आहे, जे आयोगाची रचना, कर्तव्ये आणि अधिकारांशी संबंधित आहे, तसेच कलम 342A, जे राष्ट्रपतींना SEBC म्हणून एक वर्ग नियुक्त करण्याचा अधिकार देते आणि संसदेला केंद्रीय SEBC यादीमध्ये सुधारणा करण्याचा अधिकार देते..

ओबीसी उपवर्गीकरण माहिती:

- फेडरल सरकार नोकरी आणि शिक्षण या दोन्हीमध्ये ओबीसींसाठी 27% आरक्षण देते.
- सर्वोच्च न्यायालयाचा सहभाग: गेल्या वर्षी सप्टेंबरमध्ये, सर्वोच्च न्यायालयाच्या घटनापीठाने आरक्षणासाठी अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींच्या उप-वर्गीकरणावर कायदेशीर वाद पुन्हा उघडला.
- फक्त श्रीमंत समुदायांना आरक्षण देण्याची परवानगी आहे: केंद्रीय यादीमध्ये समाविष्ट असलेल्या 2,600 पेश्या जास्त ओबीसींपैकी, फक्त काही श्रीमंत गटांना 27 टक्के कोट्याचा मोठा वाटा मिळाला आहे.

रोहिणी आयोग का निर्माण करण्यात आला?

- 2 ऑक्टोबर 2017 रोजी ओबीसींच्या उप-वर्गीकरणासाठी रोहिणी आयोगाची स्थापना करण्यात आली.

- सुरवातीला अहवाल पूर्ण करण्यासाठी 12 आठवडे होते, परंतु त्यानंतर अनेक विस्तार जारी केले गेले आहेत; सर्वात अलीकडील नोव्हेंबर 11 पर्यंत होता.
- आयोगाचे दुसरे सदस्य जितेंद्र बजाज हे सेंटर फॉर पॉलिसी स्टडीजचे संचालक आहेत.
- रोहिणी आयोगाची निर्मिती होण्यापूर्वी केंद्राने राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाला (NCBC) घटनात्मक स्थान दिले.

रोहिणी आयोगाच्या शिफारशी:

- ओबीसींचा मोठा वर्ग बनवणाऱ्या जाती किंवा गट आणि कोटा लाभ वाटप करताना केंद्रीय यादीतील वर्ग यांच्यात असमानतेचे प्रमाण निश्चित करणे;
- ओबीसींच्या केंद्रीय यादीमध्ये योग्य जाती, समुदाय, पोटजाती किंवा समानार्थी शब्द शोधणे आणि त्यांना योग्य उप-श्रेणींमध्ये ठेवणे; आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोन वापरून अशा ओबीसींमध्ये उप-वर्गीकरणासाठी यंत्रणा, निकष, मानदंड आणि मापदंड तयार करणे.
- पुनरावृत्ती, संदिग्धता, विरोधाभास आणि लिप्यंतरण किंवा शुद्धलेखन त्रुटींसाठी ओबीसींच्या मध्यवर्ती यादीतील प्रत्येक नोंद तपासली पाहिजे आणि त्या दूर करण्याचा सल्ला द्यावा.

निष्कर्ष असे:

- सर्व ओबीसी उपजातींपैकी केवळ 25% लोकांना सर्व नोकऱ्या आणि शैक्षणिक जागांपैकी 97% जागा मिळाल्या; यापैकी 10 ओबीसी समुदायांना 24.5% नोकऱ्या आणि जागा मिळाल्या; 983 ओबीसी समुदाय किंवा एकूण 37%, यांना नोकऱ्या आणि शैक्षणिक संस्थांमध्ये कोणतेही प्रतिनिधित्व नाही; आणि 994 ओबीसी उपजातींचे एकत्रित प्रतिनिधित्व फक्त 2.68 टक्के भरती आणि प्रवेशांमध्ये आहे.
- या अभ्यासात केंद्र सरकारची फक्त 42 मंत्रालये आणि विभागांचा समावेश आहे.
- कारण OBC उमेदवारांना ओबीसींसाठी अभिप्रेत असलेल्या बऱ्याच पदांसाठी "NFS" म्हणून चिन्हांकित केले गेले होते, जितके अर्जदार असायला हवे होते तितके नव्हते (None Found Suitable).
- **स्रोत → हिंदू**

आतापर्यंतचे निष्कर्ष:

- 2018 मध्ये आयोगाने विद्यापीठे, IITs, NITs, IIM आणि AIIMS यांसह मागील तीन वर्षांतील केंद्रीय उच्च शिक्षण संस्थांमधील ओबीसी प्रवेशांची तपासणी केली होती. एकूण 1.3 लाख सरकारी पदे मागीलपेक्षा ओबीसी कोट्यांतर्गत भरली गेली होती. पाच वर्षे देखील पाहिली.

4. - विमानवाहू वाहक विक्रांतचा तपशील:

प्रिलिम्स विशिष्ट विषय

बहुल:

- विक्रांत या जहाजाचे नाव नौदलाच्या पहिल्या डिकमिशनड कॅरियरवरून घेतले आहे.
- यात एकूण 30 विमाने असतील, ज्यात स्वदेशी प्रगत हलके हेलिकॉप्टर, मिग-29K लढाऊ विमाने, कामोव्ह-31 एअरबोर्न अर्ली वॉर्निंग हेलिकॉप्टर आणि लवकरच समाविष्ट होणारे MH-60R मल्टी-रोल हेलिकॉप्टर यांचा समावेश आहे.
- हे 30 नॉट्सच्या उच्च गतीपर्यंत पोहोचण्याची अपेक्षा आहे आणि चार गॅस टर्बाइन (सुमारे 55 किमी प्रति तास) द्वारे समर्थित आहे. त्याची 7,500 नॉटिकल मैल श्रेणी आणि 18 नॉट गती (32 kph) आहे.
- MFSTAR आणि RAN-40L 3D रडारचा वापर सेन्सर म्हणून केला जातो आणि जहाजातून आणलेल्या शस्त्रांमध्ये AK-630 आणि Barak LR SAM यांचा समावेश होतो. जहाजावर एक शक्ती इलेक्ट्रॉनिक वॉरफेअर सूट बसवण्यात आला आहे.
- यात दोन धावपट्ट्या आहेत आणि विमानाच्या ऑपरेशनवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी "शॉर्ट टेक ऑफ बट अटक रिकव्हरी" पद्धत वापरते.

महत्त्व:

- विमानवाहू युद्धनौकेचे युद्धकौशल्य, श्रेणी आणि चपळता यामुळे भारताच्या संरक्षणास महत्त्वपूर्ण नवीन साधने मिळतील आणि देशाच्या सागरी हिताची सेवा होईल.

- हे हवाई प्रतिबंध, पृष्ठभागविरोधी युद्ध, आक्षेपार्ह आणि बचावात्मक प्रति-हवे, हवाई पाणबुडीविरोधी युद्ध आणि हवाई शक्ती दूर अंतरापर्यंत प्रक्षेपित करण्याच्या क्षमतेमुळे हवाई पूर्व चेतावणी यासाठी उत्कृष्ट लष्करी क्षमता प्रदान करेल.

भारतीय नौदलाची सद्यस्थिती:

- सागरी क्षमता दृष्टीकोन योजनेनुसार, 2027 पर्यंत भारताकडे सुमारे 200 जहाजे असायला हवीत, पण अजून बराच पल्ला गाठायचा आहे.
- तथापि, वित्तपुरवठा करण्याऐवजी, प्रक्रियात्मक विलंब किंवा विशिष्ट स्वयं-लादलेले निर्बंध ही मुख्य कारणे आहेत.
- नौदल त्यांच्या सोनार आणि रडारची आधुनिकता सुनिश्चित करते. बऱ्याच जहाजांवर, स्थानिक साहित्याचा मोठा भाग देखील असतो.

कोविड-19 संरक्षणात नौदलाचा सहभाग:

- ऑपरेशन समुद्र सेतू-I चा उद्देश कोरोनाव्हायरसच्या प्रवास बंदी असूनही परदेशात प्रवास केलेल्या भारतीय नागरिकांना परत आणणे आहे.
- ऑक्सिजन असलेले कंटेनर भारतात पोहोचवण्यासाठी भारतीय नौदलाने ऑपरेशन समुद्र सेतू-II सुरू केले होते.
- **स्रोत→ इंडियन एक्सप्रेस**

संपादकीय विश्लेषण

1. भारताचे सीमापार जल संघर्ष:

पार्श्वभूमी:

- जगातील जलस्रोतांपैकी सुमारे ४% जलसंपत्ती भारताकडे आहे हे लक्षात घेता, भारताकडे पुरेसा पाणीपुरवठा असायला हवा होता. पण २०११ मध्ये भारतात पाण्याची कमतरता जाणवू लागली.
- NITI आयोगाच्या संशोधनानुसार, पाणी गुणवत्ता निर्देशांकात भारत आता 122 देशांपैकी 120 व्या क्रमांकावर आहे.
- हे चीन आणि यूएसच्या एकत्रित (जागतिक एकूण 24%) पेक्षा जास्त भूजल वापरते.
- UN च्या अंदाजानुसार भारताची पाण्याची मागणी 740 अब्ज घनमीटरवरून 2030 पर्यंत अंदाजे 1.5 ट्रिलियन घनमीटरपर्यंत वाढण्याची अपेक्षा आहे. (2010 साठी अंदाज).
- भारताच्या शेजारी देशांसोबतच्या पाण्याच्या वादामुळे आणि भारतातील आंतरराज्यीय नदीच्या पाण्याच्या समस्यांमुळे परिस्थिती लक्षणीयरीत्या बिघडली आहे.

भारताच्या शेजारी देशांसोबत पाण्याचा वाद:

- दक्षिण आशियातील बहुसंख्य भागांमध्ये पाण्याचा मुद्दा राजकीयदृष्ट्या दुभंगलेला आहे. या क्षेत्राचा जलद विकास होत असल्याने या प्रदेशाची आधीच तीव्र पाणीटंचाई आणि शेतीविषयक समस्या वाढतील.

- बांगलादेश, भारत, नेपाळ आणि पाकिस्तानमध्ये 23 दशलक्षाहून अधिक पंप वापरात असल्याने भूजलाचा अतिरेक ही एक महत्त्वाची समस्या आहे.
- याव्यतिरिक्त, इंडो-गंगेच्या मैदानातील भूजल 60% पेक्षा जास्त क्षारयुक्त आणि आर्सेनिक दूषित आहे.
- ब्रह्मपुत्रा खोऱ्यातील पाणीपुरवठा आणि बदलत्या पाण्याच्या प्रवाहाच्या पद्धती बदलणाऱ्या हवामान बदलाच्या परिणामांमध्ये हे घटक समाविष्ट करा.
- अशा परिस्थितीत, वीजेची वाढती मागणी आणि पाण्याची स्थिर पातळी भविष्यात द्विपक्षीय पाणी वाटप करारांच्या सुधारणांसाठी उत्प्रेरक म्हणून काम करू शकते.

भारत आणि चीनचा जल संघर्ष:

- गंगा आणि ब्रह्मपुत्रा या दोन्ही नद्यांचे पाणी चिनी हिमनद्यांमधून मिळते. चीन पायाभूत सुविधा निर्माण करून खालच्या प्रवाहात वाहून जाणारे पाणी अडवण्याच्या चांगल्या स्थितीत आहे कारण तो नदीच्या वरचा प्रदेश आहे.
- भूतकाळात जलविद्युत प्रकल्पांची माहिती लपविण्याच्या चीनच्या प्रवृत्तीमुळे दोन्ही शेजाऱ्यांमध्ये विश्वासाचा अभाव आहे.
- दळणवळण आणि धोरणात्मक आत्मविश्वास सुधारण्यासाठी अनेक सामंजस्य करारांवर स्वाक्षरी करूनही, ब्रह्मपुत्रेवर धरणे बांधणे आणि पाणी वाटप करण्याच्या चीनच्या आकांक्षांमुळे दोन शेजारी (चीनमध्ये यारलुंग झांगबो म्हणून ओळखले जाते) यांच्यात संघर्ष निर्माण झाला.

- बांग्लादेश आणि भारत सारखे खालच्या नदीचे देश ब्रह्मपुत्रेच्या पाण्यावर शेतीसाठी अवलंबून असतात.
- तिबेटमधील ब्रह्मपुत्रेवर चीन आणखी चार धरणे बांधणार आहे. बीजिंग या धरणांचा वापर राजकीय संकटात पाणी वळवण्यासाठी किंवा साठवण्यासाठी करू शकते, अशी भीती भारत आणि बांग्लादेश दोघांनाही वाटत आहे.
- दुसरीकडे, भारताने कोरड्या हंगामात प्रवाहाचा उपयोग करण्यासाठी ब्रह्मपुत्रेची उपनदी असलेल्या तीस्ता नदीवर धरणे बांधली आहेत.

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या 2015 च्या ढाका दौर्याने आशावाद वाढवला की न्याय्य आणि न्याय्य पाणीवाटप कराराच्या आसपासच्या समस्यांवर मात केली जाईल.
- तथापि, तीस्ता अजूनही प्रगतीपथावर आहे कारण भारतातील आंतरराष्ट्रीय करारांवर वैयक्तिक राज्यांचा मोठ्या प्रमाणावर प्रभाव आहे. या संरचनेमुळे धोरणे बनवणे कधीकधी अधिक आव्हानात्मक बनते. उदाहरणार्थ, या करारातील प्रमुख पक्षांपैकी एक, पश्चिम बंगालने अद्याप आपली संमती दिलेली नाही.

भारत आणि नेपाळमधील पाण्याचा वादः

भारत आणि बांग्लादेश यांच्यातील पाणी विवादः

- भारत आणि बांग्लादेश तिस्ता नदी सामायिक करते, जी हिमालयात उगम पावते आणि आसाममधील ब्रह्मपुत्रा आणि बांग्लादेशातील जमुना नदीत सामील होण्यापूर्वी सिक्कीम आणि पश्चिम बंगालमधून वाहते. कदाचित दोन मैत्रीपूर्ण शेजारींमधील सर्वात वादग्रस्त मुद्दा हा आहे.
- ही नदी शेकडो हजारो लोकांच्या जीवनाचे नियमन करते, सिक्कीमचे पूरक्षेत्र जवळजवळ संपूर्णपणे भरते आणि बांग्लादेशातील 2,800 चौरस किलोमीटरचा निचरा करते.
- सहा उत्तर बंगाली जिल्ह्यांची जीवनरेखा म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या तिस्ता नदीला पश्चिम बंगाल देखील खूप महत्त्व देते.
- बांग्लादेशने 1996 च्या गंगा पाणी कराराच्या अनुषंगाने तिस्ताच्या पाण्याचे "समान" वाटप करण्याची मागणी भारताला त्यांच्या सामायिक सीमेजवळील फराक्या बॅरेज येथे पृष्ठभागाच्या पाण्याची वाटणी करण्याच्या प्रयत्नात केली आहे.

- कोसी, गंडकी, कर्नाली किंवा महाकाली यांसारख्या महत्त्वाच्या नद्यांबाबत नेपाळ आणि भारत यांच्यात जल सहकार्यावर करार झाले आहेत. हे करार बहुधा मोठ्या प्रमाणात सिंचन आणि जलविद्युत प्रकल्पांसाठी असतात ज्यांना धरणे किंवा बॅरेज बांधण्याची आवश्यकता असते.
- कोसी बॅरेज वगळता एकही प्रकल्प पूर्ण झालेला नाही. लहान नद्यांकडेही दुर्लक्ष केले जाते.
- 1954 पासून भारत आणि नेपाळने कोसी करारावर स्वाक्षरी केल्यावर, दोन राष्ट्रांमधील वाटाघाटी थांबल्यापासून पाण्याच्या हक्कांचे प्रश्न सोडवले गेले नाहीत.
- कोसी प्रदेशात आलेल्या पुरामुळे या व्यवस्थेबाबत अनेक तर्कवितर्क लावले जात आहेत.
- कोसी धरण भरपाईच्या मुद्द्यावरूनही भारत आणि नेपाळमध्ये वाद झाले आहेत.
- याशिवाय, नेपाळने हे बांधकाम आपल्या प्रादेशिक सार्वभौमत्वाचे उल्लंघन मानले आहे.
- कोसी नदीच्या उच्च पातळीच्या गाळाची समस्या आहे आणि ती कमी करण्यात तटबंदी अयशस्वी ठरली आहे.

- दुसरा पर्याय म्हणजे साठवण टाक्या बांधणे, जे नेपाळच्या मदतीशिवाय शक्य नाही.
- 1816 मध्ये ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनी आणि नेपाळ यांनी स्वाक्षरी केलेल्या सुगौली कराराची भारत आणि नेपाळमध्ये ऐतिहासिकदृष्ट्या विविध व्याख्या आहेत आणि नेपाळमधील महा काली नदीच्या किनारी सीमा स्थापित केली आहे.
- भारत आणि नेपाळमध्ये नदीचा उगम कोणत्या प्रवाहातून येतो यावर अवलंबून असतो.
- भारत आणि नेपाळ यांच्यातील संघर्ष, जो पहिल्या दृष्टीक्षेपात खुल्लक वाटतो, तो भारत-चीन सीमेच्या जवळ असलेल्या विवादित क्षेत्रामुळे सामरिक महत्त्व प्राप्त करतो.

भारत आणि पाकिस्तानमध्ये पाण्यावरून संघर्ष:

- विभक्त झाल्यापासून भारत आणि पाकिस्तान हे अनेक जल विवादांवरून एकमेकांशी वैर आहेत.
- सुरुवातीच्या राष्ट्रीय नेत्यांना त्यांच्या अस्थिर सीमांना विभाजित करणाऱ्या महासागरांच्या नियंत्रणासाठी या रक्तरंजित लढ्याचा अंदाज होता.
- परिणामी, दीर्घ वाटाघाटी आणि सावध सौदेबाजीनंतर, दोन्ही देशांनी 1960 मध्ये सिंधू जल करारावर स्वाक्षरी केली, ज्याने प्रदेशातील नद्यांचे अचूक विभाजन निर्दिष्ट केले.
- या कराराने पाकिस्तानला पश्चिमेकडील सिंधू, चिनाब आणि झेलम नद्यांवर नियंत्रण दिले तर पूर्वेकडील बियास, रावी आणि सतलज नद्यांवर भारताचे नियंत्रण दिले.
- स्वातंत्र्यानंतर दोन शत्रू शेजाऱ्यांमधील तीन संघर्षांनंतर सिंधू जल करार हा विजय म्हणून एकमताने स्वीकारला गेला आहे.

- 1960 पासून पाकिस्तानची परिस्थिती लक्षणीयरीत्या बदलली आहे आणि देशाला आता पाणी संपण्याचा धोका आहे.
- पाकिस्तानातील सर्व नद्यांचे उगमस्थान किंवा वाहिनी भारत असल्याने, या नद्या पाकिस्तानातून कशा बाहेर पडतात यावर भारताचा अधिक प्रभाव पडेल असाच अर्थ आहे.
- भारत सरकारचे पश्चिम नद्यांवर 40 हून अधिक प्रकल्प आहेत जे एकतर पूर्ण झाले आहेत किंवा प्रस्तावाच्या टप्प्यात आहेत. पश्चिमेकडील नद्यांमध्ये अशा कारवाया सुरू राहिल्याबद्दल पाकिस्तानने आक्षेप घेतला आहे.
- दुसरीकडे, भारत पाकिस्तानवरील हे आरोप खरे आणि विज्ञानाद्वारे असमर्थित असल्याचे नाकारत आहे.
- 2005 मध्ये चिनाब नदीवर भारताच्या 450 मेगावॅटच्या बगलीहार धरण प्रकल्पाच्या विरोधात पाकिस्तानने जागतिक बँकेसमोर अयशस्वी युक्तिवाद केला.
- जम्मू आणि काश्मीरमधील 330 मेगावॅट किशनगंगा प्रकल्प 2011 मध्ये आंतरराष्ट्रीय लवादाच्या (ICA) समोर दोन्ही देशांच्या युक्तिवादाचा विषय होता.
- भारताने चिनाब नदीवर जलविद्युत धरणे बांधणे हा सध्याचा सर्वात वादाचा विषय आहे. पाकिस्तानचा असा विश्वास आहे की या कृती कराराचे उल्लंघन करतात आणि त्याचा परिणाम त्याच्या पाणीपुरवठ्यावर होईल.

भूतान आणि भारत यांच्यातील पाणी विवाद:

- भारत आणि भूतान यांच्यातील जलविद्युत ऊर्जा सहकार्याची स्थापना ५० वर्षांहून अधिक वर्षांपूर्वी झाली होती.
- तळा, चुखा आणि कुरिचू हे काही माफक जलविद्युत प्रकल्प होते जे कराराच्या परिणामी विकसित झाले होते.

- भूतानमध्ये 30,000 मेगावॅट जलविद्युत निर्माण करण्याची क्षमता आहे.
- 2006 मध्ये, दोन्ही देशांदरम्यान 35 वर्षांचा वीज खरेदी करार करण्यात आला, ज्यामुळे भारताला भूतानकडून 5000 मेगावॅट जलविद्युत निर्मिती आणि खरेदी करता आली, ज्याची क्षमता 2008 मध्ये 10,000 मेगावॅटपर्यंत वाढली.
- तथापि, देशावर त्यांच्या संभाव्य दीर्घकालीन परिणामांमुळे, भूतानच्या रहिवाशांनी अशा प्रकल्पांना विरोध केला.
- उदाहरणार्थ, भूतानने कधीही साठवण प्रकल्प उभारण्याचा निर्णय घेतल्यास, भारतासोबतचे प्रश्न अधिक बिघडू शकतात आणि अधिक आव्हानात्मक होऊ शकतात.
- भूतानचा अंतर्गत प्रश्न म्हणजे पाण्याची उपलब्धता.
- या करारांवर काही गंभीर चर्चा करून, तसेच प्रादेशिक संघटनांचा सक्रिय सहभाग आणि भागधारकांमधील परस्पर समंजसपणामुळे, अनुभवाच्या संदर्भात हे अडथळे दूर होऊ शकतात.
- दक्षिण आशियातील हायड्रोडिप्लोमसी लवकरच अंदाज डेटाची देवाणघेवाण करून आणि नेव्हिगेशन, वीज उत्पादन आणि पाण्याची गुणवत्ता यावर सहयोग करून पुराचे व्यवस्थापन यासारख्या कमी संवेदनशील विषयांवर लक्ष केंद्रित करू शकते.
- यशस्वी झाल्यास, औपचारिक आंतरराष्ट्रीय मंच शेवटी सरकारांना सहकार्याच्या अनौपचारिक प्रकारांवर विचार करण्यास प्रवृत्त करू शकतात, जे (काही मर्यादा असूनही) त्यांना विश्वास निर्माण करण्यास, संघर्षाचे निराकरण करण्यात आणि सामायिक जलमार्ग व्यवस्थापित करण्यात मदत करू शकतात.

पुढे जाण्याचा मार्ग:

- पाणी वापर आणि वाटणीवर नियमितपणे कमी लक्ष दिले जाते, अधिक गंभीर सीमा किंवा सुरक्षा समस्यांसह किंवा नैसर्गिक आपत्ती आल्यावरच संबोधित केले जाते. तथापि, पाण्याच्या राजकारणामुळे देशाच्या सुरक्षिततेवर आणि संपत्तीवर लक्षणीय परिणाम होतो.
- हा सीमापार प्रश्न त्यांच्या राष्ट्रीय विकास धोरणांच्या केंद्रस्थानी असूनही, ज्या देशांत सीमापार पाणीवाटप करार आहेत त्यांनी त्याचा सखोल अभ्यास आणि आकलन करणे आवश्यक आहे.
- दक्षिण आशियाई उपखंडातील नद्यांच्या जटिल अभिमुखतेसह इतर नदीपात्रातील देशांमधील कठीण आणि तडजोड न करणारी भौगोलिक परिस्थिती, या प्रदेशातील काही देशांमध्ये पाण्याची महत्त्वपूर्ण भूमिका अधोरेखित करते.

2. भारत यूके संबंध:

भारत आणि ब्रिटनमधील संबंध या पाच स्तंभांवर

बांधलेले आहेत:

- व्यापार आणि अर्थव्यवस्था
- लोकांना लोकांशी जोडणे
- आरोग्य
- बचावात्मक
- परस्पर सुरक्षा

भारत आणि यूकेचे व्यापारी आणि आर्थिक संबंध:

- UK मधील दुसऱ्या क्रमांकाचा सर्वात मोठा गुंतवणूकदार भारतातील आहे. यूके हा भारताचा तिसरा सर्वात मोठा गुंतवणूकदार आहे जरी तो देशाचा 18वा सर्वात मोठा व्यावसायिक भागीदार आहे.
- संयुक्त आर्थिक आणि व्यापार समिती (JETCO), जी सीमापार गुंतवणुकीला प्रोत्साहन देण्याचा प्रयत्न करते, 2005 मध्ये नवी दिल्ली येथे स्थापन करण्यात आली.

UK ला भारताची सर्वोच्च निर्यात आहेत:

- तयार कपडे आणि कापड, रत्न आणि दागिने, अभियांत्रिकी उत्पादने, पेट्रोलियम आणि पेट्रोकेमिकल उत्पादने, वाहतूक उपकरणे आणि भाग, मसाले, धातू, मशीन आणि उपकरणे, तसेच उत्पादित वस्तू, औषधी आणि सागरी उत्पादने.

भारतातील सर्वोच्च ब्रिटिश निर्यात खालीलप्रमाणे आहेत:

- मौल्यवान आणि अर्ध-मौल्यवान दोन्ही दगड, धातू, भंगार धातू, अभियांत्रिकी वस्तू, नॉन-इलेक्ट्रॉनिक व्यावसायिक उपकरणे, नॉन-फेरस धातू, रसायने आणि उपकरणे.
- सेवा क्षेत्रात, यूके ही आयटी सेवांसाठी युरोपमधील भारताची सर्वात मोठी बाजारपेठ आहे.
- UK मधून FDI आकर्षित करणारी शीर्ष क्षेत्रे म्हणजे पेट्रोलियम, बंदरे, सेवा, रस्ते आणि महामार्ग आणि संगणक सॉफ्टवेअर.
- भारतीय बहुराष्ट्रीय व्यवसायांच्या वाढीमुळे यूकेमधील अर्थव्यवस्था आणि व्यावसायिक वातावरणावर लक्षणीय परिणाम झाला आहे.
- भारत आणि यूके यांच्यातील वस्तू आणि सेवांमधील द्विपक्षीय व्यापार गेल्या दहा वर्षांत वाढला आहे.
- रोड मॅपनुसार 2021 मध्ये मुक्त व्यापार करार करण्यात आला.
- UK नर्सिंगच्या शक्यतांना चालना देईल, भारतीय खलाशांची पात्रता ओळखेल आणि मत्स्य उद्योग अतिरिक्त भारतीय खेळाडूंसाठी खुला करेल. ते या योजनेच्या सामाजिक सुरक्षा करार विभागावर सहकारी संवादात देखील गुंतले जाईल.
- परस्पर कायदेशीर सेवा सुरू करण्याच्या दिशेने काम करण्याच्या UK च्या कराराच्या बदल्यात भारताने फळे, वैद्यकीय पुरवठा आणि पदव्युत्तर पदवीची परस्पर मान्यता यासाठी यूकेच्या विनंतीचे पालन केले आहे.

ब्रिटिश आणि भारतीय सांस्कृतिक संबंध:

- भारत आणि यूकेने जुलै 2010 मध्ये सांस्कृतिक सहकार्याबाबत सामंजस्य करारावर स्वाक्षरी केली. 1992 मध्ये लंडनमध्ये स्थापन झालेले नेहरू सेंटर (TNC) हे यूकेमधील भारताच्या सांस्कृतिक पोहोच उपक्रमाचे उच्चायुक्त आहे.

भारत आणि युनायटेड किंगडमचे अण्वस्त्र सहकार्य:

- दोन्ही राष्ट्रांनी 2010 मध्ये आण्विक व्यापारासह आणि दोन्ही राष्ट्रांच्या वैज्ञानिक संस्थांमधील अणु क्षेत्रातील सहकार्याचा विस्तार आणि सुव्यवस्थितीकरण करण्यासाठी नागरी अणु सहकार्य घोषणेवर स्वाक्षरी केली.
- संयुक्त संशोधन प्रकल्प आणि तांत्रिक, वैज्ञानिक, आर्थिक आणि धोरण क्षमता सामायिक करण्याच्या उपायांसह ऊर्जा आणि हवामान बदलावरील सहकार्याच्या व्यापक पॅकेजचा भाग म्हणून 2015 मध्ये यूके आणि भारताच्या प्रमुख नेत्यांनी अणु भागीदारी करारावर स्वाक्षरी केली होती.

शैक्षणिक कनेक्शन:

- यूकेमध्ये 38,000 पेक्षा जास्त विद्यार्थी असलेल्या परदेशी विद्यार्थ्यांचा भारत हा दुसरा सर्वात मोठा स्रोत आहे. 2005 मध्ये, यूके-इंडिया एज्युकेशन अँड रिसर्च इनिशिएटिव्ह (UKIERI) हा संशोधन, उच्च शिक्षण, व्यावसायिक आणि तांत्रिक कौशल्ये आणि शाळांवर लक्ष केंद्रित करून सुरू करण्यात आला.

- 2016 हे शिक्षण, संशोधन आणि नवोपक्रमाचे UK-भारत वर्ष म्हणून नियुक्त करण्यात आले आहे.

भारत आणि ब्रिटन खालील प्रकारे संरक्षण क्षेत्रात सहकार्य करत आहेत:

- तिन्ही सेवांच्या प्रत्येक स्तरावर, वारंवार संयुक्त व्यायाम आणि त्यांच्यामध्ये महत्त्वपूर्ण परस्परसंवाद होतो.
- मोदी आणि जॉन्सन या दोन प्रमुख नेत्यांनी सहकार्य पुढे नेण्याचा निर्णय घेतला आहे आणि UK-भारत संरक्षण युतीसाठी एक समान दृष्टीकोन मांडला आहे.
- गुडगावमधील भारताच्या माहिती फ्यूजन सेंटरमध्ये सामील होण्यासाठी यूकेला विनंती करण्याव्यतिरिक्त, सागरी माहितीची देवाणघेवाण आणि संयुक्त त्रिपक्षीय कवायतींचा समावेश असलेल्या महत्वाकांक्षी सराव योजनेसाठी भारत आणि यूकेने नवीन करारांनाही सहमती दर्शवली.

आरोग्य क्षेत्रात सहकार्य:

- आरोग्यासाठी जागतिक शक्ती म्हणून, यूके आणि भारत जागतिक आरोग्यातील सर्वात महत्वाच्या समस्यांचे निराकरण करण्यासाठी, जीव वाचवण्यासाठी आणि आरोग्य आणि आरोग्य सुधारण्यासाठी सहयोग करतील.
- भारत-युनायटेड किंगडम हेल्थ पार्टनरशिपचे उद्दिष्ट वैद्यकीय शिक्षण, आरोग्य कर्मचार्यांची गतिशीलता आणि डिजिटल आरोग्यावर वाढीव सहकार्याद्वारे जागतिक आरोग्य आणि साथीच्या रोग प्रतिकारशक्तीच्या सुरक्षिततेला प्रोत्साहन देणे आहे. त्यासोबतच, ते निरोगी समाजांना पुढे नेण्याचा आणि प्रतिजैविक प्रतिकार (AMR) विरुद्धच्या संघर्षात पुढाकार घेण्याचा प्रयत्न करते.

पुढे/पुढे जाणे:

- 2030 व्हिजन हे नागरिकांचे जीवन आणि उपजीविका सुधारण्यासाठी व्यापार, गुंतवणूक आणि तांत्रिक सहकार्य पुनर्संचयित करण्यासाठी, संरक्षण आणि सुरक्षा सहकार्य मजबूत करण्यासाठी आणि हवामान बदलाविरुद्धच्या लढ्यात भारत-ब्रिटनला जागतिक नेता म्हणून स्थान देण्याच्या दिशेने एक योग्य पाऊल आहे.
- जगातील आघाडीच्या दोन अर्थव्यवस्था, भारत आणि ब्रिटन या दोन्ही देशांनी उत्पादन, नवोपक्रम, संशोधन, शिक्षण, अंतराळ, संरक्षण, हरित तंत्रज्ञान आणि स्वच्छ ऊर्जा यासह उद्योगांच्या विस्तृत श्रेणीत अपवादात्मक कामगिरी केलेल्या लोकशाही आहेत. शिस्तांच्या फायद्यासाठी या नातेसंबंधाचा फायदा घेण्यासाठी, अधिक सहकार्य करण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे.
- आगामी सहकार्यामध्ये अडथळे येण्याची शक्यता कमी करण्यासाठी एकत्रितपणे ठेवलेले ऐतिहासिक सामान देखील हाताळले पाहिजे.

GURU DEEKSHAA IAS

Guru Deekshaa IAS is happy to announce first ever kannada current affairs magazine for kannada medium aspirants of Karnataka. The three important thumb rules for any competitive exam are

Vijay Kumar G

Founder and Director
Guru Deekshaa IAS

- First-NCERT/STATE syllabus books which helps to develop your understanding on the subjects
- Second-Daily current affairs helped to build your further understanding of the events related to your examination, Apart from knowledge it build the personality of an individual which brings in confidence to face any examination.
- Third-Practice previous year question papers and mock test available in the market to train your mind as per the requirement of the examination.

Thousand miles of journey starts with single step, We at Guru Deekshaa have taken this first step towards empowering you to prepare for civil for services. Now its your turn to start preparation and achieve your dream of becoming IAS/IPS.

CALL US FOR MORE DETAILS

 76 76 74 98 77

JOIN OFFICIAL TELEGRAM FOR MATERIAL AND UPDATES

 @GURU_DEEKSHAAIAS

FOLLOW OUR INSTAGRAM FOR DAILY UPDATES

 GURUDEEKSHAA

